

Zera Berach inst.
In memory of Hatzadik
Rabbi S.B. Lieberman Zt"l
Pob 2093 Tsfat ISRAEL

מוסדות זרע ברך על שם הגה"צ
רבי שמחה בונים ליברמן זצוק"ל
ת"ד 2093 צפת עיה"ק

שבילין דאורייתא על התורה (של הרב שמחה בונים ליברמן זצ"ל) – פרשת חיי שרה תשע"ד

פר' חיי שרה

בענין ברכת חתנים בעשרה

ויקח העבד עשרה גמלים מגמלי אדוניו וילך וגו' (כה, י)

כתב בספר הדר זקנים מבעלי התוס' דלקח עשרה אנשים מאנשי אברהם רוכבים על עשרה גמלים לברך ברכת אירוסין, ובחזקוני כתב ברכת אירוסין ונשואין (עיין שו"ע אה"ע ס"י לד ס"ד, וס"י סב ס"ד).

והנה בכתובות (ז): נחלקו אמוראים במקור הדין דצריך עשרה בברכת חתנים, אמר רב נחמן אמר לי הונא בר נתן תנא מנין לברכת חתנים בעשרה, שנאמר (רות ד, ב) ויקח בועז עשרה אנשים מזקני העיר ויאמר שבו פה, ורבי אבהו אמר מהכא (תהלים סח, כז) במקהלות ברכו אלקים ה' ממקור ישראל וכו' על עסקי מקור (ופירש"י דאין קהל בפחות מעדה, ועדה היינו עשרה כדילפינן בברכות כא):

ולכאורה נראה נפקא מינה בין שתי הדרשות, דאי ילפינן מבעז אין החתן מן המנין, דהא בועז שנשא את רות לקח עשרה אנשים חוץ ממנו, אבל אי ילפינן מקרא דבמקהלות שפיר יש לומר דאף החתן מן המנין.

ועיין בשו"ת כנסת יחזקאל (בסוף ההקדמה) שכתב לבאר הא דהרמב"ם הביא לקרא דבמקהלות ברכו ה', וכבר הקשה הכס"מ מדוע לא הביא קרא דבועז, וביאר דהוא משום דקיי"ל בכתובות (ח). דחתנים מן המנין, וכן פסק הרמב"ם (פ"ב מהל' ברכות ה"י, ופ"י מהל' אישות ה"ה), ועל כרחך דנקטינן דעיקר הילפותא מקרא דבמקהלות, דאי ילפינן מבעז היה לנו לפסוק דאין חתנים מן המנין.

ועיין בספר הפלאה שם (ח. ד"ה כל זה) שהביא דברי הכנסת יחזקאל, וכתב לתמוה הרי רב נחמן נקט דילפינן מבעז ומ"מ מפורש שם דרב נחמן אמר דחתנים מן המנין.

וכתב לתרץ על פי הא דאיתא ברמב"ם ובשו"ע (אה"ע ס"י ס"ב ס"ג) דאם יש שני חתנים יחד מברכים ברכת חתנים אחת לשניהם, ולפ"ז שפיר יש לפרש הא דקאמר רב נחמן וחתנים (לשון רבים) מן המנין, דחתן אחד מצטרף לחבירו, דהיינו אם יש תשעה אנשים ושני חתנים מברכים ברכה אחת לשניהם ומצטרף כל אחד לברכת חבירו, נמצא דלכל אחד יש עשרה אבל אותו חתן לעצמו אינו מצטרף (ועיין שם שהביא כעין זה מירושלמי מגילה פ"ד ה"ד לענין ברכת אבלים בעשרה אי אבלים מן המנין)

בשבילי ברכת הגומל סימן ב אות ד-ה

א.ה. דע כי הכנסת יחזקאל ציין להרמב"ם וכס"מ פ"ב מהל' ברכות ושם (ה"י) לא הביא כלל מקור מהכתוב דברכת חתנים בעשרה, וגם בפ"י מהל' אישות לא הביא מקור לזה,

בשבילי אורייתא על התורה (של הרב שמחה בונים ליברמן זצ"ל) – פרשת חיי שרה תשע"ד

וכבר עמד בזה בחיי חת"ס לכתובות (שנת תקסב דף ז: ד"ה לברכה, וכן עמד בזה בנמוקי מהרא"י שנדפס בסוף הרמב"ם דלפנינו לא נמצא ברמב"ם דבר זה, ויש להעיר עוד דגם מה שכתב בהפלאה בשם הרמב"ם דלשני חתנים מברכים ברכה אחת, לא נמצא מפורש ברמב"ם, ועיין טור אה"ע ריש סי' סב וב"ח ופרישה שם.

מנהגי החופה וקידושין למדים ממתן תורה

ויקח האיש נזם זהב בקע משקלו ושני צמידים על ידה עשרה זהב משקלם (כז, ככ)

וברש"י ושני צמידים רמז לשני לוחות מצומדות, עשרה זהב משקלם רמז לעשרת הדברות שבהם.

נראה לבאר הענין שרמזו בשעה שבא לקדשה עבור יצחק ענין שני הלוחות ועשרת הדברות, על פי מה שכתב בספר התשב"ץ (סי' תסד-תסה) בשם המהר"ם מרוטנבורג כי מה שהחתן אומר הרי את מקודשת לי כדת משה וישראל, לפי שמצינו בהרבה מקומות שאירס הקב"ה לישראל בתורה, וכל אותן אירוסין ונשואין וכתובה אנו עושים, והיכא נקראת התורה אירוסין, דכתיב תורה צוה לנו משה מורשה ואמרו חז"ל אל תקרי מורשה אלא מאורסה, הרי התורה הושה בהרבה מקומות לכלה, לכך מתחיל החתן בה' הרי את וכו' כנגד חמשה חומשי תורה, ולפי שהתורה מתחלת בב' לפיכך הכתובה מתחלת בב', וכמו שהיו במתן תורה ז' קולות דכתיב קול ה' על המים וגו' (תהלים כט) כנגדן תקנו ז' ברכות וכו', וכמו שהתענו בו ישראל [כנראה כונתו ליום הכפורים שבו ניתנו לוחות שניות ונקרא מתן תורה כדאיתא בתענית (כו:)] ביום חתונתו זו מתן תורה, ופירש"י יום הכפורים שניתנו בו לוחות שניות, ע"ש ל: [כן החתן מתענה, ובמתן תורה היו נשואין דכתיב אהבת כלולותיך, ועיין שם שמנה עוד כמה דברים בזה, ובסוף דבריו כתב נקוט האי כללא בידך כל המנהגים של חתן וכלה אנו למדין ממתן תורה שה' היה מראה עצמו כחתן נגד כלה שהם ישראל.

ובזה מבואר היטב הענין שבשעה שבא אליעזר לקדש את רבקה ליצחק רמז לה לשני הלוחות ועשרת הדברות שהיו במתן תורה שג"כ היה בבחינת חתן וכלה, וכל מנהגי הקדושין למדים ממתן תורה.

בשבילי החופה סימן ו אות ג הערה א

לרפו"ש, להנצחה ולהצלחה, ניתן לתרום להוצאת העלון מוסדות זרע ברכ' ת"ד 2093 צפת zera.berach@gmail.com ובאתר שלנו: ravliberman.com